

משנה ג'

משנה זו מפרטת אסור רבית הכרוף באפן מסים של מכירת שדה, ולאחר מכן עוסקת המשנה בדין חלוט שדה לטובת המלוה עקב הלואה שלא נפרעה.

י"ח  
בטבת  
שבת קודש  
פר'  
שמות

(סנהדרין לב)

ביאור

בבא מציעא פרק ה' ג' = ג'

**1** מכר לו שדה\* והקונה שלם חלק מדמיו, וכך התנה המוכר עם הלוקח: בשתראה תשלם לי את יתרת התשלום ואז יתברר למפרע כי השדה שלך מעבשוי, ולפיכך, אם תחליט בעתיד שלא לבצע את המקח, אחזיר לך את הדמים ששלמת

**1** מכר לו את השדה, ונתן לו מקצת דמים, ואמר לו, אימתי שתראה הבא מעות וטל את שלך, אסור. **2** הלואה על שדהו, ואמר לו, אם אי אתה נותן לי

ויתברר שהמקח בטל - אסור לעשות כן.

טעם הדבר: במצב הביניים, מי מהם שיאכל מפרות השדה חשש אסור בידו; אם הקונה יאכל את הפרות, אפשר שלבסוף לא יקים את המקח ונמצא שאכלם בשכר המתנת מעותיו שהיו באותה תקופה ביד המוכר; אם המוכר יאכלם, אפשר שלבסוף יקים הקונה את המקח ונמצא שהמוכר אכלם בשכר המתנת יתרת המעות ביד הלוקח.

הלכה נוספת:

**2** הלואה מעות לחברו והתנה עמו שאם לא יפרע את

היום נלמד:

משנה

בבא מציעא פרק ה' משנה ג'

גמרא

שמות רבה, פרשה ד', סימן ד'

תוכנה מרגשת

הילדים רואים את האמת

לך ולמשפחה

מסכת סנהדרין דף ל"ב

זוהר

האזינו רפח:

הלכה

שליח ציבור הלכה כ"כ"א

מקורות והערות

א. במשניות הקודמות העוסקות בשכירות המשנה נוקטת בדוגמה "השכיר לו חצרו", אך לגבי מכירה היא נוקטת בדוגמה חצרו - ביתו (תוספות יום טוב, משנה ב, ד"ה מרח).

א. במשניות הקודמות העוסקות בשכירות המשנה נוקטת בדוגמה "השכיר לו חצרו", אך לגבי מכירה היא נוקטת בדוגמה חצרו - ביתו (תוספות יום טוב, משנה ב, ד"ה מרח).

ההלואה בתוך שלש שנים, יתברר ששדהו של הלווה קנוי למלוה בתורת מכירה מעת נתינת המעות לידי הלווה, והמעות אינן הלואה אלא דמי מקוח. אם אכן לבסוף לא שלם הלווה - השדה של המלוה. וכך היה עושה ביתוס בן זונין על פי חכמים.

כך נהגו אפלו השדה שנה יותר מן החוב, ולכאורה נמצא ששלם הלווה יותר מערך הלואתו, מפני שבמקרה זה מתברר למפרע שהמעות לא היו בהלואה אלא דמי מכירה, ואין בדבר משום אסור רבית.

במשך שלש השנים המספקות אסור למלוה לאכול מן הפרות שמא לבסוף יחזיר לו הלווה את ההלואה ונמצא שאכל את הפרות בתורת רבית; לפיכך עליהם להפקיד בידי שלישי את פרות שלש השנים הללו (או את דמיהם), כדי שינתנו בסופן למי שהשדה שלו.

אכן, גם ברישא, אלו ישלישו את הפרות בכל התקופה המספקת אין אסור בדבר, וכאמור, גם בסיפא הדבר אסור בלא השלשה<sup>2</sup>, והתנא נקט ברישא דגמה של אסור ובסיפא דגמה של התר כדי להודיע את החידוש, שיש אפן מכירה אסירה ויש אפן הלואה מתרת<sup>3</sup>.

**מִפְּאֵן וְעַד שְׁלֹשׁ שָׁנִים  
הָרִי הִיא שְׁלִי, הָרִי הִיא  
שְׁלוּ. וְכֵךְ הָיָה בֵּיתוֹס  
בֶּן זֹנִינִן עוֹשֶׂה עַל פִּי  
חֲכָמִים:**

#### מקורות והערות

ג. עם זאת, בסיפא לא נאסר אלא שהמלוה יאכל מן הפירות, אך ללווה אין כל איסור בדבר. ג. תוספות יום טוב, ד"ה הלווה.

## כָּף תְּהֵנָה מֵאֲמוּן גְּבוּהָ

מִה רוֹצִים אֲנִישִׁים לְמַצֵּא אֶצְלֶךָ בְּדִי לְתַת אֲמוּן בְּמֵה שְׂאֵתָה אוֹמֵר, בְּמֵה שְׂאֵתָה מְצִיעַ לָהֶם, בְּמֵה שְׂאֵתָה רוֹצֵה לְמַכֵּר לָהֶם?

ביאור

"אני חוזר הביתה", הוא הודיע לחותנו.

אחרי עשרות שנות גלות במדין, התגלה ה' למשה במדבר, והודיע לו שהוא מתמנה לגאל את בני ישראל ממצרים. משה רבנו מהר לחזור מהמדבר אל יתרו חותנו, ובקש ממנו רשות לשוב למצרים: "אלכה נא ואשובה אל אחי אשר במצרים ואראה העודם חיים".

יתרו ראה שמשה מבין לנסיעה גם את אשתו צפורה ואת שני בניה, גרשום ואליעזר, והוא שאל את משה: להיכן אתה לוקח אותם? אמר לו משה: מה השאלה, למצרים!

שאל יתרו: המסכנים שנמצאים במצרים תחת השלטון העריץ רוצים לברוח משם, ואתה לוקח לשם את אשתך ואת בנך?

אמר לו משה: אחרי שיצאו בני ישראל ממצרים, הם יקבלו את התורה בהר סיני וישמעו מפי ה' "אנכי ה' אלהיך". אני מעלה על דעתי שילדי יחמיצו מעמד זה.

הסכים יתרו ומשה הלך עם משפחתו למצרים.

האם לא היה יכול משה לשלח לקרא לבניו ולאשתו אחרי שבני ישראל יצאו ממצרים, מדוע לסכן אותם?

שמות רבה, פרשה ד', סימן ד'

שְׁהִלְךָ לְטַל אֲשֵׁתוֹ וּבְנָיו. אָמַר לוֹ יִתְרוֹ: לְהִיכֵן אֶתָּה מוֹלִיכֵן? אָמַר לוֹ: לְמַצְרַיִם. אָמַר לוֹ: אוֹתָם שֶׁהֵם בְּמַצְרַיִם מְבַקְשִׁין לְצֵאתָ, וְאֵת מוֹלִיכֵן? אָמַר לוֹ: לְמַחֵר הֵן עֵתִידִין לְצֵאתָ וְלַעֲמֹד עַל הַר סִינַי לְשִׁמְעַ מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ", וּבְנֵי לֹא יִשְׁמְעוּ כְּמוֹ הֵם! מִיָּד "וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ לְשָׁלוֹם", אָמַר לוֹ: לֵךְ לְשָׁלוֹם, וְתַבְּנֵס לְשָׁלוֹם, וְתָבֵא לְשָׁלוֹם.

רמב"ן עונה תשובה מדהימה: משה רבנו באמת תכנן ללכת למצרים לבד, אבל ה' אמר לו לקחת את בני משפחתו למצרים. מדוע? הנה דבריו המחכימים: משה רבנו היה צריך לרכש את אמונם של בני ישראל, שהיו מבעתים מתגובתו החריפה של פרעה, אם יחשד שמתחילה תנועת מהפכה המארגנת בחשאי בריחה ממצרים. איך ירכש משה את אמונם? כשהוא הביא את אשתו ואת ילדיו למצרים, שדר להם משה: אני מאמין במה שאני אומר לכם! לא יקרה לכם כלום אם תעזו להאמין לבשורת הגאולה, אפלו את בני משפחתי הבאתי למצרים!

וכמה שזה נכון. תאר לעצמך שאתה נכנס לרכש מכונית חדשה בסוכנות רכבים, והסוכן מקבל את פניך בהתלהבות, מסביר לך שהמכוניות של החברה הזו הן הטובות ביותר, רק הן! אחר כך אתה רואה אותו מוציא שלט של מכונית מדגם אחר ונוסע לדרכו... כמה אמון תרחש לו?

סוכן נדל"ן שמציע לך לרכש קרקע שעתידה להיות עיר, לא יצטרך לשכנע אותך, אם תדע שהוא בעצמו רכש שם במיליונים (כמובן, לא את הקרקע שהוא מוכר לך...).

כאשר אתה רוצה שאנשים יאמינו במה שאתה אומר להם, מציע להם, מסביר להם, תן להם את ההרגשה שאתה אתם יחד, ובאמת מאמין במה שאתה אומר.

דגמאות מעשיות מהחיים: אתה אומר לילדים שלך שחשוב לשמר על המסורת. אם אתה רוצה שהמלים יהפכו למעשים, הראה להם שגם אתה עושה פעולות למען המטרה הזו.

הורים שאומרים לילדיהם שישר ואמינות הם ערכי יסוד בחיים, צריכים להראות להם שגם הם מתנהגים כך, ואפלו מוכנים לשלם על כך מחיר. כללו של דבר: היה מה שאתה אומר, כלם יאמינו לך.





## דיני ממונות ודיני נפשות

המשנה הראשונה בפרק מלמדת שיש הלכות זהות לדיני ממונות ולדיני נפשות, ויש הלכות חלוקות.

דיני ממונות הם דינים של חיוב ממון המובאים בפני בית דין לפסיקה. דיני נפשות הם דינים של מי שעבר איסור חמור שמתחייבים עליו מיתה, למשל העובד עבודה זרה.

המשנה אומרת שפן התורה גם בדיני ממונות וגם בדיני נפשות על בית דין לחקור את העדים היטב - בכך דינם שוה.

אבל יש גם פמה הלכות חלוקות ביניהם, אחת מהן: לדיני ממונות די בשלושה דינים, ואילו דיני נפשות נידונים בפני עשרים ושלושה דינים, לכל הפחות.

מסכת סנהדרין דף כ"ו - ל"ב

### שאלות השבוע???

1. היכן נמצאת היום אבן השתייה?
  2. מתי מותר לכוהן להיטמא למת?
  3. כמה דינים צריך לדון בדיני נפשות?
- את התשובות יש לשלוח במהלך השבוע, עד יום רביעי בשעה 14:00, למייל [talmudhagra@gmail.com](mailto:talmudhagra@gmail.com)
- יש לציין כי אתם עונים על חידה - 'ותן חלקנו' 587.
- העונים יכנסו להגרלה שבועית
- על סט ספרי התלמוד הישראלי / טאבלט לבחירתכם.

\*בפיקוח רואה חשבון

## לית מחשבה תפיסה בך פלל

האזינו רפה:

תָּא חֲזִי, לְעִילָא לְעִילָא, אֵית  
דְּלֵא אֲתִידַע, וְלֵא אֲשֶׁתְּמוּדַע,  
וְלֵא אֲתֶרְשִׁים - וְהוּא כְּלִיל  
כְּלֵא, וְהוּא לֹא בְּמַנְיִנָא וְלֵא  
בְּכֻלָּא וְלֵא בְּחוּשְׁבוֹן, אֶלֵא  
בְּרַעוּתָא דְּלֵבָא. עַל דָּא אֲתֵמַר,  
"אֲמַרְתִּי אֲשֶׁמְרָה דְּרַכִּי מַחְטָא  
בְּלִשׁוֹנִי".

תרגום

בא וראה, למעלה  
למעלה, יש מציאות  
שלא ידועה, ולא  
נשמעת, ולא נרשמת -  
אך היא בוללת הכל,  
והיא לא נתפסת לא  
במנין ולא בחשבון,  
אלא ברצון והרגשת  
הלב בלבד. ועל זה  
נאמר (תהלים לט, ב)  
"אמרתי אשמרה דרכי  
מחטוא בלשוני".

אחד מעקרי האמונה שלנו היא שהקב"ה אינו משג ואינו נתפס, ובלשון הפיטן "אין לו דמות הגוף ואינו גוף, לא נערך אליו קדשתו", כלומר לא נוכל להעריך ולהשיג את מציאותו יתברך. ועל פי דברי הרמב"ם הנסוח הוא: "אני מאמין באמונה שלמה, שהבורא יתברך שמו אינו גוף, ולא ישיגוהו משיגי הגוף, ואין לו שום דמיון כלל". אמונה זו מקורה בפסוק (ישעיהו מ, יח): "אֵל-מִי תִדְמִיּוּן אֵל וּמַה-דְּמוּת תַּעֲרֹכוּ לוֹ". וכן נאמר בזהר (פתח אליהו) "לית מחשבה תפיסה ביה פלל" ותרגום: אין מחשבה תופסת את הקב"ה פלל. אולם פאן הזהר מבאר, שאף שבאפן שכלי לא נתן להשיג את מציאות הקב"ה פיון שהיא מעל השגתנו, מפל מקום ברעותא דלבא כלומר בתפיסת הלב שם אנו יכולים ואף מחיבים להרגיש את מציאותו, אם בן אכן לא נשיג ונשכיל את מציאותו, אך בן נוכל בנפשנו לחוות את האור האלהי המתגלה עלינו. עבודת האדם היא להכין את לבו שיהיה כלי לאור האלקי, וכל הלמודים שאנו לומדים וכל ההשכלות שאנו משכילים הם רק בכדי לאפשר לאדם להיות מזכך מספיק כדי לחוות את האור האלהי בלב, ובמובן הזה יוצא שהשכל של האדם הנו תחתון מהלב והוא רק משמש להשגה האמתית שהיא השגת הלב.

## כ. דקדוק בהברות

כתב ה'שִׁלְחַן עָרוּךְ': 'אִין מְמַנִּים [שְׁלִיחַ-צְבוּר], מִי שְׁקוּרָא לְאֶלְפִי"ן עֵינִי"ן וְלֵעֵינִי"ן אֶלְפִי"ן<sup>53</sup>. כְּלוּמַר, אָדָם שֶׁמַּחְלִיף אֶת הַבֵּרַת אוֹת עֵי"ן בְּהֵבֵרַת אוֹת אֶל"ף וְאֶת הַבֵּרַת אוֹת אֶל"ף בְּהֵבֵרַת אוֹת עֵי"ן, אִין מְמַנִּים אוֹתוֹ שְׁלִיחַ-צְבוּר, וְאֶפְלוּ בְּאֶקְרָאֵי אִין לוֹ לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי הַתְּבָה<sup>54</sup>.

כְּמוֹ כֵן, מִי שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ לְהַגּוֹת אֶת הָאוֹת שִׁי"ן כְּתַקְוָנָה, וּבְמִקּוֹם הָאוֹת שִׁי"ן מוֹצִיא בְּפִיו אֶת הָאוֹת סִמ"ך, כְּגוֹן, שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ לְהַגִּיד 'שְׁבֻלַת' אֶלָּא אוֹמֵר 'סְבֻלַת', אִין רְשָׁאִים לְמַנּוֹתוֹ שְׁלִיחַ-צְבוּר<sup>55</sup>.

אִמָּנָם כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים, שֶׁבְּמִקּוֹם שְׁכָל הָעַם מְדַבְּרִים כֵּן, וְאִין רַב הָעַם מְבַחֲינִים בְּזֶה וְאִינָם מְדַקְדְּקִים לְהַבְדִּיל בֵּין הַבֵּרַת אוֹת עֵי"ן לְהַבֵּרַת אוֹת אֶל"ף, אוֹ שְׁאִינָם מְבַדִּילִים בֵּין שִׁי"ן לְסִמ"ך, רְשָׁאִים לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ-צְבוּר גַּם אֶת מִי שְׁאִינוּ מְדַקְדְּקִים בְּזֶה<sup>56</sup>.

## כא. כְּבֵד פֶּה

וְכֵן הִדִּין בְּמִי שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ לְהַגּוֹת אוֹתוֹת מְסִימוֹת, שְׁאִין לוֹ לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי הַתְּבָה. וְכֵן מִי שֶׁהוּא כְּבֵד פֶּה וְכָבֵד לְשׁוֹן, אִין מוֹרִידִים אוֹתוֹ שִׁיתְּפַלֵּל לְפָנֵי הַתְּבָה<sup>57</sup>.

מְצִינוּ בְּדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁכְּתָבוּ, שֶׁלֹּא מַחוּ בְּאָדָם כְּבֵד פֶּה שֶׁמַּתְּפַלֵּל לְפָנֵי הָעַמּוּד בְּיוֹם 'יָאֲרָצִיט' [יוֹם שְׁנָה], כְּדִי שֶׁלֹּא לְבִישׁוֹ<sup>58</sup>.

## מקורות והערות

53. סי' נ"ג סעי' י"ב. 56. שם במ"ב ובכף החיים אות נ"ט ובבה"ל ד"ה מי שקורא בשם הט"ז.

54. שם בבה"ל ד"ה אין ממנין שכן יש להחמיר כשיש אדם אחר שיכול להתפלל לפני התיבה. 57. שם במ"ב על פי דברי הרמב"ם.

55. שם במ"ב ס"ק ל"ז. 58. שו"ת פרי השדה חלק א' סוף סי' ס"ה.